

DIŞ HEKİMLİĞİ, DÜNYANIN EN ESKİ MESLEKLERİNDEN BİRİDİR

Bazı iskeletlerde rastlanan çürük dişler, diş sorunlarının 25 bin yıl önceye uzandığını gösterdi. En eski diş tedavisi 9 bin yıl önce Pakistan’da yapıldı.

Diş Tedavi Yöntemleri Binlerce Yılda Gelişti

Arkeologlar, 25 bin yıl önceki insanların iskeletlerinde diş çürükleri buldu. Pakistan’ın İndus Vadisi’nde, M.Ö. 7000’lerde yaşayan insan iskeletlerindeki dişlerde tedavi yapılmış olduğu belirlendi. A. Coppa, 2006’da yayınladığı bu çalışma ile dişçiliğin 9000 yıl öncesine uzandığını kanıtladı. Yay matkabına küçük bir çakmak taşı takılarak dişlerdeki çürük maddenin temizlenmiş olabileceğini açıkladı. Yay matkabında yayın ipine sarılan çubuk, yayı ileri geri hareket ettirerek döndürülür. Sümer, Mısır, Çin ve Hint kültüründe, diş kurtlarının çürüğe neden olduğuna inanılırdı. Çin’de diş ağrısına karşı akupunktur kullanılırdı. Mısır firavunu II. Ramses’in iskeletinde çok sayıda apseli diş bulundu. M.Ö. 1500’lere ait E. S. Papirüsünde, diş tedavi merhemleri verilmiştir. II. Ramses’e de bu merhemlerle tedavi uygulanmış olabilir. Mısırlı dişçiler, protez dişleri sağlam dişlere altın tellerle tuttururdu (ilk köprü). Mısır’da M.Ö. 2600’lerden kalan bir mezar taşında, mezarda Hesi-Re adlı bir dişçinin yattığı yazar. Mısır mumyalarında bazı dişlerin çekilmiş oluşu diş çekmenin yaygın olduğunu gösterir. Arkeologlar, İtalya’da Etrüskler’den kalan mezarlardaki iskeletlerde, diş köprüleri buldu. Roma döneminde diş protezleri ve altın diş köprüleri yapıldığı, diş çekerken de afyon kullanıldığı biliniyor.

Yay matkabı

Orta Çağ’da Berberler Diş Çekerdi

Etrüskler ve Roma döneminin dişçilik konusundaki bilgi birikimi, Orta Çağ’da yok oldu. Rahipler eğitilmiş oldukları için dişçilikle ilgili bilgileri koruyabildiler. Diş çekme ve ameliyatlara rahipler tarafından yapılmaktaydı. Rahipler, berberlerin aletleri ile ameliyat yapardı ve berberler de yardım ederdi. Berberler, zamanla dişçilik konusunda tecrübe kazandı. Kilise, rahiplerin diş çekmesini yasaklayınca halk

berberlere diş çektirdi. Sümerler ve Çinliler'in diş tedavi bilgilerinden Avrupalıların haberi yoktu. Babilliler ve Çinliler Avrupa'dan binlerce yıl önce (misvakla) diş fırçalardı. Çinliler, M.Ö. 300'lerde diş macunu kullanırdı. Diş ağrısına karşı afyon ve çürük diş tedavisi için arsenik kullanmak Çin'de yaygındı. Su Kung adlı filozof, M.S. 659'da diş dolgusu için Çin'de, gümüşten bir tür amalgam kullanıldığını yazmıştı. Li Shih-Chen, 1575'te amalgamın formülünün; 100 kısım cıva, 45 kısım gümüş ve 90 kısım kalay karışımı olduğunu açıkladı. Marco Polo, Çin'de dişçilerin altın levhayla diş kaplama tekniğinden çok etkilenmişti. Fransa'daki berberler derneği, eğitilmiş berberlere ameliyat yapma, eğitimsiz berberlere ise diş çekme yetkisi vermişti. Ardından kral, 1400'lerde, berberlerin saç kesme ve diş çekme dışında işlem yapmasını yasakladı. Berber dükkanlarının önünde, kırmızı ve beyaz renkli bir direk olurdu. Kırmızı diş çekmeyi, beyaz da saç kesmeyi sembolize ederdi.

Orta Çağ'da bir berber diş çekiyor

Diş Hekimliği, Rönesans'tan Sonra Avrupa'da Gelişip Dünyaya Yayıldı
Rönesans sayesinde Avrupa'da bilim gelişince, diş hekimliği ortaya çıktı ve oradan dünyaya yayıldı. A. Buchlein, 1530'da Almanya'da Avrupa'nın ilk diş hastalıkları ve tedavi yöntemleri kitabını yazdı. İngiltere kraliçesi I. Elizabeth döneminde, çok şeker yiyen zenginlerin dişlerinde siyahlaşma vardı. Kraliçe de siyahlaşmış ve çürük dişlere sahipti. Diş çektirmekten çok korkan kraliçe, aylarca ağrı çektikten sonra dişini çektirmeye karar verdi. Kraliçeyi ikna etmek için başpiskopos bir dişini kraliçenin önünde çektirmek zorunda kalmıştı. Modern diş hekimliğinin atası sayılan Fransız P. Fauchard 1728'de yayınladığı kitapta; ağız anatomisi, operasyonel ve restoratif teknikler ve protez yapımı konularını açıkladı. Avrupa'da modern diş fırçası icat edilince beyaz ve temiz diş merakı arttı. Zenginler eksik dişlerinin yerine protez taktırmaya başladı.

Fildişi protez dişler tercih ediliyordu ancak fildişi pahalı ve kırılıyordu. Ölümlerin ağzından sökülen dişlerle yapılan protezler beğenildi ancak yeterli sayıda diş yoktu. Dişçiler de idam mahkumları ve savaşta ölen askerlerin dişlerine yöneldi. İngiltere ve Fransa arasında 1815'te yapılan Waterloo savaşında ölen askerlerin dişleri fiçılara doldurularak Londra'ya yollandı. Bu nedenle, protez dişi olanlara "Waterloo Dişli" denilirdi. Rusya'ya karşı 1853-1855 yıllarında yapılan Kırım Savaşı'nda ölen askerlerin dişleri de Osmanlıların yanında savaşan İngilizler tarafından Londra'ya yollanmıştı. ABD'deki iç savaşta ölen askerlerin dişleri de İngiltere'ye gönderildi. Bir kuyumcunun keşfettiği, 18 ayar altın üzerine porselen diş kaplama sistemi yaygınlaşınca, ölü dişine talep ortadan kalktı. ABD başkanı G. Washington'un dişçisi 1790'da, annesinin ayakla çalışan iplik bükme çıkırığına delici uç takarak diş delmeyi kolaylaştırdı. Ardından, dişçi sandalyesi yapıldı ve dişçiler dolgularda amalgam kullanmaya başladı. Goodyear'in keşfettiği vulkanize kauçuk, protezi ucuzlaştırdı. ABD'de 1839'da açılan Baltimore Diş hekimliği Fakültesi dünyanın ilk diplomalı diş hekimlerini yetiştirdi.

Diş hekimi muayenehanesi (1880'ler)

Türkiye’de Diş Hekimliği

Türkiye’de ilk diş hekimliği okulu, 1908’de İstanbul’da Tıp Fakültesi bünyesinde Dişçi Okulu adıyla kuruldu. Eğitim, Fransız modeline uygun olarak 2 yıldır. Diş hekimliği uygulama yetkisi 1928’de çıkan yasa ile yalnızca Dişçi Okulu mezunlarına verildi. Okulun adı, 1933’te Diş Hekimliği Yüksek Okulu oldu ve eğitim 4 yıla çıktı. Okul, 1964’te İstanbul Tıp Fakültesi’nden ayrılıp, 5 yıl eğitim veren Diş Hekimliği Fakültesi’ne dönüştü. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde 1964’te açılan Diş Hekimliği Yüksek Okulu, 1973’te fakülteye dönüştürüldü. Türkiye’deki Diş Hekimliği fakültelerinin sayısı 40’tır.

Diş hekimleri, binlerce yıldır insanların diş sorunlarını çözüyor. Modern eğitim sistemiyle yetişen diş hekimleri kazandıkları saygınlığı fazlasıyla hak ediyor.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü